

**Stockholms
stad**

Gröndals förskolor

Tjänsteutlåtande
Dnr: HÅ 2023/643

Handläggare

Razieh Zeinoddin
Telefon:08-508 22 020

Till

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-03-21

Verksamhetsberättelse 2023

Gröndals förskolor

Gröndals förskolor

start.stockholm

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	3
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	4
KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	4
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan	4
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv	9
KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning	11
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	11
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	13
KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla	14
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd	15
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	15
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	18
Uppföljning av ekonomi	19
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget	19
Investeringar	19
Medel för lokaländamål	19
Övrigt	19
Systematiskt kvalitetsarbete	19
Redovisning av synpunkter och klagomål	19
Övrigt	21

Sammanfattande analys

Inom Gröndals förskolor bedömer vi att kunna uppfylla samtliga enhetsmål vid årets slut. Arbetet med att utveckla läsmiljöer har pågått under året. På våra nätverk har samtliga arbetslag från olika förskolor inom enheten deltagit. Syftet har varit kollegialt lärande och utbyte av goda exempel på framgångsrika arbetssätt. Diskussionerna fortsatte sedan på pedagogiska timme i anslutning till APT varje månad. Då har arbetslagen på respektive förskola haft möjlighet att utifrån befintliga förutsättningar utveckla arbete på förskolan. Pedagogerna har varit engagerade i detta och har skapat förskolebibliotek på varje förskola. Under hösten pausade vi enhetens nätverksträffar i den formen på grund av att många andra utbildningar var planerade och behövde genomföras under höstterminen.

Enhetens nya forum för förskollärare har varit väldigt uppskattad då förskollärarna har haft mer möjlighet för diskussioner kring pedagogiska frågor. Detta forum har möjliggjort för oss att kunna skapa förutsättningar för likvärdig utbildning. Detta forum har gett möjlighet till förskollärarna att kunna tillsammans planera, förnya och förändra arbetssätt som har gynnat utvecklingsarbetet i enheten.

Vi har även under våren gett barnen möjlighet till delaktighet i arbetet med läsmiljöer. Varje barngrupp har diskuterat om vad de tyckte om sin förskola och vad de tyckte det behövdes utvecklas. Några representanter per grupp deltog sedan i ett möte med ledningsgruppen under Barnrådet. Det var väldigt spännande och givande möte. Barnen hade många tankar och framförallt önskningar på fler material.

Undervisningsplaner för olika projekt har kontinuerligt följs upp genom lärloggar. Språk, högläsning, lek och dramatisering har varit i fokus under året.

Enhetens systematiska kvalitetsarbete

Genom gemensamma reflektionsmallar i Skolplattformen har alla arbetslag kontinuerligt följt upp sitt arbete och publicerar lärloggar, nyhetsinlägg och skrivit undervisningsplaner som har varit tillgänglig även för vårdnadshavare.

Biträdande rektorer har kontinuerligt haft uppföljning och dialog med arbetslagen.

Under höstterminen har enhetens nya "Kvalitetsgrupp" tillsammans med ledningen granskat verksamhetsplanen med dess enhetsmål, förväntade resultat och arbetssätt. Vi har kunnat konkretisera arbetssätten än mer, detta för att lättare kunna följa upp målen.

Kompetensutveckling

Inom enheten har vi ett nätverk för arbetslagen. Nätverket syftar har varit kompetensutveckling genom erfarenhetsutbyte och kollegialt lärande. Vi har använt nätverket som plattform för arbete med språk som var i fokus under året. Utgångspunkten har varit de två digitala föreläsningar med Karolina Larsson. Samtliga medarbetare har deltagit på nätverken och tagit del av föreläsningarna under våren 2023.

Under hösten har vi haft ledarskapsutbildning för förskollärare. Även utbildningen kring mat och måltider genomfördes under höstterminen.

Medarbetarnas delaktighet

Vi har olika forum så som APT, dialogmöte, medarbetarsamtal, arbetsmiljöguppssmöte samt den dagliga kontakten, där alla medarbetare har fått möjlighet till delaktighet. Ledningen inom enheten är organiserad på ett sätt som skapar tillgänglighet och närvarande ledarskap vilket har varit en viktig förutsättning för pedagogernas delaktighet.

Agenda 2030

Våra insatser stödjer och bidrar till mål 4. God utbildning till alla, 5. Jämställdhet samt 10. Minskad ojämlikhet i enlighet med Agenda 2030.

Vi ser att genom att arbeta med högläsning, boksamtal och drama/ lek utvecklas barnens språk. Att plocka ut svåra ord och begrepp i texten och föra samtal kring vad de betyder, samt att lyssna på böckerna i polyglutt på olika språk gynnar de nya barn vi fått i gruppen med annat modersmål än svenska. De har utvecklat svenskan väldigt fort. Barnen har på några månader tillägnat sig, ett ordförråd, meningsbyggnad och uttal som låter dem uttrycka sig och göra sig förstådda med både vuxna och kamrater. Vi upplever att barnen fått en mer öppenhet och respekt för andra familjer och olika kulturer. Detta ser vi genom barnens ökade frågeställningar och tankar kring olika kulturer och språk vi har i gruppen. Fokusord vi arbetat med är ex familj, olika, lika identitet.

Många arbetslag har använt kompisböckerna för att jobba med värdegrunden, vilket har resulterat i förbättrade relationer inom barngruppen. Detta har gett verktyg till både flickor och pojkar att kunna hantera konflikter. De är nu medvetna om hur man kan vara en bra kompis och har lärt sig att sätta gränser på ett bra sätt.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	33 %	1,9 %	31,1 %	28,4 %	33 %	33 %	VB 2023
  Antal barn per grupp	16,4 barn/avd.			15,9 barn/avd.	15	15	VB 2023

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,04 st			4,66 st	4,9	4,9	VB 2023
  Förskollärartäthet	16 st				15,5 st	15,5	VB 2023

Nämndmål: Alla barn i förskolan stimuleras och lär utifrån sina förmågor i en utbildning med likvärdig och tillgänglig lärmiljö

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att utbildningen bedrivs i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer som uppmuntrar till kommunikation, lek och utforskande. Social, pedagogisk och fysisk miljö skapar tillsammans förutsättningar för barns lärande och utveckling. Språkutvecklande arbete ligger som ett raster över hela utbildningen. Rektor leder och samordnar det pedagogiska arbetet och organiserar de strukturella förutsättningarna för utbildningen. Förskolläraren ansvarar för att undervisning bedrivs i enlighet med målen i läroplanen. Arbetslaget genomför utbildningen utifrån sina respektive uppdrag.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära
- Ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utforma och genomföra kompetenshöjande insatser för förskollärare och arbetslag i pedagogiskt ledarskap utifrån läroplansuppdraget.	2023-01-01	2025-06-01	
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utreda hur arbetet med läroplansmålen under hela förskoleperioden kan utvecklas.	2023-01-01	2023-12-31	
 Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla sina läsmiljöer och lärmiljöer med fokus på drama, musik, berättande och skapande.	2023-01-01	2023-12-31	
Analys			
Karolina Larssons föreläsningar har används som diskussionsunderlag på enhetens nätverksträffar då samtliga arbetslag deltagit. Syftet var att genom kollegialt och kollektivt lärande utveckla arbetet med drama, musik, berättande och skapande.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Pedagogerna har genom undervisningsplanen kunnat kontinuerligt följa upp och utveckla arbetet.			

Enhetsmål: Varje barn i Gröndals förskolor har ett rikt och varierat språk.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barnen har ett rikt och varierat språk och kan kommunicera och uttrycka sig på olika sätt.
- Barnen har tillgång till ett varierat utbud av litteratur, högläsning och berättande.
- Barnen har förmåga att uttrycka sig inom olika språkliga genrer.

Analys

Under året har vi arbetat med att utveckla läsmiljöer. Vi har skapat förskolebibliotek på samtliga förskolor. Arbetslagen arbetat projektinriktat och använd sig av olika sagor och böcker med olika genrer som utgångspunkt för projektarbetet. Enhetens nätverk under våren fokuserade på högläsning, gestaltning och dramatisering, detta utifrån föreläsningar om dessa ämne vilket har varit inspirerande för pedagogerna att kunna utvecklat arbetet med språk.

Vi kan nu se att barnen har utvecklat sitt ordförråd och ökat sin språkanvändning jämfört med året innan. Barnen har uttryckt önskan att gestalta olika sagor på egen hand, till exempel genom att beskriva vilka rekvisita de behöver för att dramatisera. Dramatiseringen har stärkt barnens självkänsla och förtroende för sin egen förmåga. Genom högläsning och återberättande har intresset för bokstäver och att skapa egna sagoböcker väckts hos barnen. Barnens fantasi har fått större utrymme och utvecklats genom aktiviteter som ritberättelser och fantasilekar. Deras kunskaper och intressen har också påverkats av de teaterföreställningar som barnen deltagit i, till exempel "Gropen". Genom dessa föreställningar och dramatisering har barnens kreativitet stimulerats och självkänslan stärkts då de har vågat ta initiativ och prövat olika roller.

Läsaktiviteter har också bidragit till att barnen har utökat sina språkliga och ämnesspecifika kunskaper. Genom att arbeta aktivt med olika böcker och genom att ägna tid åt att fördjupa sig i en bok i taget under en längre period, har barnen lärt sig nya ord och begrepp inom olika ämnesområden. Dessutom har de fått möjlighet att utveckla sociala färdigheter som samarbete, lekkoder och lekregler då aktiviteterna har varit kopplade till olika sagor och böcker. Barn, på fler yngre barnsgrupper, har genom att ta med böcker hemifrån (bokpåse) presenterat sin bok för kompisarna. De har också haft ett gosedjur som besökt hemmet och där vårdnadshavarna dokumenterat och barnen kunnat berätta med hjälp av foton vad de gjort hemma.

Enhetsmål: Varje barn i Gröndals förskolor möts av rika lärmiljöer som skapar nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barnen erövrar kunskap genom lek och lustfyllt lärande.
- Barnen har förmåga att uttrycka sig med hjälp av olika uttrycksformer som bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans.
- Barnen har förmåga att använda matematiska begrepp i sitt kunskapsökande.
- Barnen har kunskap om växter och djur samt enkla kemiska processer och fysiska fenomen.
- Barnen är i ett sammanhang där olika val i vardagen bidrar till en hållbar utveckling.
- Barn visar rörelseglädje och välbefinnande.
- Barnen är i ett sammanhang där digitala verktyg har en naturlig plats i utbildningen

Analys

Alla grupper har följt och reviderat sina undervisningsplaner kring högläsning och språk. Under våren hade vi nätverk för samtliga pedagoger. Syftet var att genom kollegialt lärande stödja pedagogerna att utveckla arbetet med bland annat språk. Arbetslagen har haft projektinriktat arbete där samtal med barnen om olika ämnen varit centralt. Förskolebiblioteken har varit välbesökta och intressanta för barnen.

Några grupper har haft projekt med naturvetenskapligt innehåll. Nästan alla grupper har kontinuerligt gått till skogen och utforskat naturen med barnen. Vi kan nu se att barnens medvetenhet för hållbar utveckling, miljö och naturvetenskap har ökat. Detta har tydligt visats genom deras engagemang i att sopsortera och återanvända material, t.ex. i deras arbete med sopsamlarmonstren. Barnen har även visat stort intresse för experiment och pedagogerna har noterat en förändring i deras kunskaper genom deras förmåga att ställa reflekterande och öppna frågor. Vi kan även se hur barnens kunskaper inom naturvetenskap utvecklats. Detta genom olika projekt, som fokuserat på djur och natur, till exempel havet, djur, växter och insekter. Barnen har lärt sig nya ord, begrepp och uttryck som de använder i sin kommunikation, till exempel vattenfall, regndroppar, fenor (ryggfena, stjärtfena) och plankton som valar äter. Barnen har även fått en ökad förståelse för vattnets kretslopp och betydelsen för människokroppen.

Utveckling av lärmiljöer har varit i fokus och diskussioner om pedagogernas förhållningssätt och barnens inflytande och delaktighet varit huvudrubrikerna i olika forum. Vi har organiserat nätverken på ett sätt som möjliggör för hela arbetslaget att delta på mötena och diskutera ämnet med andra arbetslag inom enheten. Många av pedagogerna lyfter vår satsning på nätverk med hela arbetslaget som en framgångsfaktor.

En tydlig förändring som observerats är att barnen har skapat kunskap om olika ämnen som de har haft projekt kring, såsom dinosaurier, vatten i olika former, sagor och plantering. Genom att använda digitala verktyg som projicering av olika böcker på Polyglutt har pedagogerna kunnat skapa möjligheter för barnen att fördjupa sig i dessa ämnen. Digitala verktyg som det digitala mikroskopägget och bookcreator har engagerat och motiverat barnen att utforska och genom det lära nytt. Genom att lära sig använda dessa verktyg på ett kreativt sätt har barnen kunnat skapa egna berättelser, böcker i olika projekt. Detta har möjliggjort för barnen att utvecklat sitt språkliga och kognitiva förmågor samt kunna uttrycka sin fantasi och kreativitet.

Nämndmål: Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden i en inkluderande utbildning

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att förskolans arbete med normer och värden präglas av barnkonventionens intentioner i en inkluderande utbildning för alla barn. Utbildningen skapar likvärdiga möjligheter för alla barn att uttrycka sina tankar och åsikter för att ha inflytande över sin vardag. Utbildningen är trygg och säker, riktlinjerna i Säker förskola, där arbetet med Aktiva åtgärder är en del, är vägledande i det arbetet. Rektor säkerställer att alla barn får det stöd de behöver för sin utveckling inom ramen för förskolans uppdrag. Undervisningen kännetecknas av lek, språk samt hållbar utveckling, där barnens förmågor och intressen tas tillvara i undervisningens utformning.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Självständighet och tillit till sin egen förmåga
- Förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen fortsätta utvecklingsarbetet av övergångar från förskola till grundskola i samverkan med utbildningsnämnden.	2023-01-01	2023-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen genomföra en behovskartläggning avseende barn i behov av särskilt stöd i syfte att identifiera utvecklings- och stödbehov hos enheterna.	2023-01-01	2023-08-31	
✓ Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla förskolans lärmiljöer som en del i det förebyggande och inkluderande arbetet.	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Enhetens nätverk fokuserat på att utveckla förskolans lärmiljöer. Pedagogerna har fått möjlighet till kollektivt lärande och medvetenheten kring arbetssätten och bemötande har ökat. Arbetet med aktiva åtgärder har följts upp och reviderats.			

Enhetsmål: I Gröndals förskolor är gruppen en tillgång där varje barn har sin självklara plats, ges utrymme till inflytande och blir lyssnad på

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Barnen erbjuds en likvärdig utbildning utifrån barns olika förutsättningar och behov.
- Barnen har inflytande och är delaktiga.
- Barnen har kunskap och erfarenhet om Barnkonventionen.
- Barnen är i ett sammanhang där digitala verktyg har en naturlig plats i utbildningen.

Analys

Under året har vi anpassat utbildningen och miljön utifrån barns olika förutsättningar och behov. Några grupper har barn med särskilda rättigheter, vilket krävt anpassningar både kring arbetssätt och utbildningsinnehåll samt miljön. Vi har fokuserat och medvetet arbetat med gruppdynamiken dvs dela barnen i goda mindre sammanhang detta för att säkerställa barns inkludering i verksamheten samt att kunna följa barnens intressen och anpassa verksamheten efter barnens dagsform. Vi har haft extra pedagogtimmar vid behov för att kunna erbjuda en trygg verksamhet för alla barn. Vi har kunnat skapa förutsättningar för både spontan och planerad lek där alla barn utifrån sina förmågor kunnat delta.

Grupperna arbetat projektinriktat och planerat undervisningen utifrån barnens intressen och förutsättningar. Några av grupperna för de yngre barnen har haft ett ständigt flöde av nya barn vilket påverkat utbildningens innehåll. Ett ständigt arbete med gruppdynamiken har varit i fokus för dessa grupper.

För att kunna möjliggöra för barnen att kunna uttrycka sina tankar har vi under året skapat olika mötesforum där barnens tankar tagits till vara. Våra pedagoger har diskuterat kring betydelsen av möten och mötesplatser för barnen. De har kommit fram till att mötesplatser finns överallt, ex vid måltider, vid vilan, i hallen, i de olika leksituationerna mm. Barnen har fått möta kamrater och pedagoger i samtal och reflektion kring en mängd olika ämnen vid dessa mötesforum.

Vi har dessutom möjliggjort för barnen att träffa ledningen för att kunna känna delaktighet och inflytande och få möjlighet att påverka utbildningen. Vi har kunnat fånga upp barnens tankar kring framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter på våra förskolor.

Barnen har fått ökat kunnande om sin personliga integritet, blanda annat stopp min kropp, hur man säger stopp och sätter gränser. Detta sker både i lek och lärarledda situationer. Barnen har utvecklat förmågan att bjud in andra till leken, men de har även blivit bättre på att säga stopp till kompisar som förstör leken. Barnen har utvecklat empatikänslan för andra och ibland tröstar dem barn som är ledset genom att klappa och krama om och Ibland tröstar de genom att erbjuda eller dela med sig av leksaker. Barnen har även genom dramalek fått större förmåga att leka tillsammans. Särskilt de barn som tidigare haft svårare att leka tillsammans med andra har genom att utgå från en gemensam ”lekmanus” lättare kunnat hitta roller och samspela i leken.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv

— Ingen

Nämndmål: Invånarna har tillgång till ett rikt utbud av kultur, fritidsaktiviteter och föreningsliv

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämndens enheter integrerar kultur i verksamhetens vardagliga arbete. Särskilda medel finns avsatt för detta. Tillgång till kultur spelar en viktig roll för barn och unga som skapar sin identitet. De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, mötesplatser och genom sina organisationer. Förskolan är därför en given mötesplats som kan ge lika möjligheter till deltagande och skapande i enlighet med Stockholm stads kulturstrategiska program. Kulturpengen till förskolan samt stöd i hur arbetet med kultur kan utformas och utvecklas ökar förutsättningarna för att lyckas med intentionen.

Förskolan är en kulturell mötesplats där barnen får möta och själva prova olika former av kultur och skapande. Barnen i förskolan har ett varierat utbud av böcker och besöker bibliotek. Barnen möter olika former av kultur och kulturyttringar samt skapande verksamhet som integreras i undervisningen. Unga får möta kultur och prova eget skapande i stadsdelsnämndens verksamheter. Fritidsgårdar och öppna mötesplatser erbjuder besökarna ett brett utbud av kulturaktiviteter som riktar sig och är tillgängliga för alla. Fritidsgårdarna samarbetar med lokalt civilsamhälle och andra fritidsgårdar för att tillsammans erbjuda ett brett verksamhetsutbud.

Lokala föreningar har möjlighet att söka verksamhetsbidrag och bidrar på det sättet att utveckla kultur- och fritidsverksamheter i stadsdelsområdet.

Förvaltningen initierar samarbeten som utvecklar och stärker nätverk till och mellan föreningar och deras verksamheter. Bland annat planeras kulturprojekt som i samverkan med föreningar, förskolor, skolor, fritidsaktiviteter bjuder in till samverkan, synliggör aktörerna och stimulerar till samarbete.

Ett utvecklingsarbete pågår för att bygga kontaktytor och samarbeten mellan olika föreningar och verksamheter. Syftet är att utveckla och bredda deltagandet, nå nya målgrupper, öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.

Vid bidragsgivning till föreningar samordnas regler och arbetssätt med stadens andra bidragsgivare för en effektivare handläggning och bättre service. Arbetet pågår för att tydliggöra och utveckla regler och syfte med bidrag till föreningar samtidigt som en rättssäker process säkerställs och oegentligheter motverkas.

Utifrån Stockholms stads kulturstrategiska program, utvecklar stadsdelsförvaltningen arbetet med att inventera lokalbestånd och behov av lokaler för kultur, fritid och föreningsliv i stadsdelsområdet. Stadsdelsområdets parker är viktiga mötesplatser som ska erbjuda både aktiviteter och rekreation.

Förväntat resultat

- Kultur- och fritidsaktiviteter planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.
- Kultur, fritidsaktiviteter och skapande integreras i verksamhetens ordinarie arbete.
- Barn på förskola och unga i stadsdelsnämndens verksamheter får möta och själva prova olika former av kultur och skapande.
- De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, träffpunkter och genom sina organisationer.
- Boende i stadsdelsnämndens grupp- och servicebostäder får stöd i att ha en rik fritid och att kunna delta i hälsofrämjande aktiviteter utifrån sina intressen.
- Föreningar har möjlighet att söka bidrag för lokal verksamhet. samarbete med föreningar och nätverks mellan föreningar och verksamheter utvecklas.

Enhetsmål: Alla barn inom Gröndals förskolor har tillgång till ett rikt utbud av kulturaktiviteter.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Barnen möter olika former av kultur och kulturyttringar.

Analys

Förskolan är en mötesplats där barnen möter och själva provar olika former av kultur och skapande. Barnen har haft tillgång till varierat utbud av böcker och haft kontinuerliga besök på biblioteket. Barnen har under året mött olika former av kultur, teaterbesök både på förskolan och utanför, besökt museer mm samt deltagit i skapande verksamhet som integreras i undervisningen. Teaterbesöken på förskolorna har varit väldigt uppskattade av både barnen och pedagogerna.

KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Arsmål	KF:s årsmål	Period
  Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,17 kg CO2 per kg livsmedel				1,4 kg CO2 per kg livsmedel	1,6 kg CO2 per kg livsmedel	2023

Nämndmål: Stadsdelsnämndens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med en minimal klimatpåverkan

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämnden arbetar utifrån stadens klimathandlingsplan samt miljöprogrammet i sitt miljö- och klimatarbete. Stadsdelsnämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan sträcker sig fram till slutet av 2023. Stadsdelsnämnden tar med sin handlingsplan ett krafttag vad gäller miljö- och klimatfrågorna, och växlar nu upp arbetet ytterligare i och med skärpta miljö- och klimatmål.

Stadsdelsnämnden arbetar med att kartlägga verksamheternas klimatpåverkan, och tar fram strategier för hur utsläppsminskningar ska ske. De två metoder som främst används är investeringar i utsläppsminskande utrustning och beteendeförändringar.

Klimatinvesteringsmedel söks för de projekt där investering i utsläppsminskande åtgärder inom stadsmiljöverksamhet eller verksamhetslokaler ses som den bästa lösningen. För att åstadkomma beteendeförändringar satsar nämnden på kompetenshöjande insatser i form av bland annat utbildningar i energieffektivt beteende i storkök och hållbara kontor, samt utvecklad intern samverkan om miljö- och klimatfrågor.

När upphandlingen av ny parkentreprenad görs under 2023 ska tydliga miljökrav ställas för att minska nämndens indirekta klimatpåverkan.

Verksamheter som köper in livsmedel ska genom ökad medvetenhet minska livsmedels negativa klimatpåverkan. Genom verktyget Hantera Livs och regelbunden uppföljning ska stadsdelsnämnden få ner sina utsläpp från livsmedel ytterligare under 2023. Livsmedelsinköp är stadsdelsnämndens största källa av växthusgaser.

Stadsdelsnämnden kommer att utveckla former för att inkludera civilsamhälle och näringsliv i klimatarbetet i större utsträckning. En del i detta är att arbeta med utökad medborgardialog.

Förväntat resultat

-Stadsdelsnämnden har slutfört samtliga aktiviteter i den lokala miljö- och klimathandlingsplanen.

-Klimatpåverkan från konsumtion har minskat, stadsdelsnämnden är på god väg att bli en fossilbränslefri organisation och klimatanpassningsåtgärder har vidtagits.

-Avfall som uppstår tas om hand på ett resurseffektivt sätt enligt avfallshierarkin och matavfall sorteras i alla lokaler där det är möjligt.

-Stadsdelsnämndens energiförbrukning har minskat med en fjärdedel av mandatperiodens mål om en 10 procentig minskning.

-Användningen av plast och engångsartiklar har minskat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden ska fortsatt bidra med kunskap till förskolornas kockar om livsmedels påverkan på klimatet och biologisk mångfald.	2022-01-01	2023-12-31	
Analys Utbildningen Mat och måltider genomfördes under hösten 23 då kockar tillsammans med pedagogerna genomgått fortbildningen. Föreläsningar och diskussionerna har lett till ökat medvetenhet kring pedagogisk måltid och dess innebörd på förskolan.			
✓ Stadsdelsnämndens medarbetare som arbetar i tillagningskök eller mottagningskök ska gå e-utbildningen om energieffektivt beteende i storkök	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Aktiviteten genomfördes under hösten.			

Enhetsmål: Enheten arbetar för att stadsdelsnämnden är en fossilbränslefri organisation med minimal klimatpåverkan

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Alla förskolor i enheten är på nivå 2 enligt Kemikaliesmart förskola
- Andel ekologiskt livsmedel är 60%

Analys

Vi har utifrån stadens matstrategin tagit fram en handlingsplan som våra kockar följer. Utifrån det har vi minskat på livsmedel som har negativ klimatpåverkan. Kockarna har fått fortbildning kring detta för att kunna anpassa sitt arbete samt kunna förklara för pedagogerna varför vi behövt göra dessa ändringar.

Vi har under året kontinuerligt jobbat med planen för kemikaliesmart förskola, bytt ut madrasser, mattor och soffor.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giffria miljöer

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
◆ Andel inköpta animalier med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i nivå med svensk lagstiftning	75,6				88	88 %	2023
■ Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala	51,61 %				70 %	70 %	2023

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
värdet av inköpta måltider och livsmedel							

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bidrar till en god livsmiljö och har giftfria verksamheter

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att arbeta systematiskt med verktygen Chemsoft och Byggvarubedömningen. Under 2023 ska arbetet med de båda verktygen utvecklas, i syfte att vässa arbetet.

Vidare nås målet genom att växla upp arbetet med skadlig påverkan från livsmedelsinköp. Stadsdelsnämnden ska undersöka orsaker till att nämnden historiskt sett haft svårt att nå målen för ekologiska livsmedel, samt se över möjliga lösningar för bättre måluppfyllelse framöver. Till detta hör också arbetet med att utveckla strategier för miljö- och klimatsmarta inköp av livsmedel inom äldreomsorg och social omsorg - där förskoleavdelningens lyckosamma arbete under de senaste åren fungerar som modell.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden bidrar i möjligaste mån inom nämndens rådighet till att minska buller, dålig luft och förorenat vatten i stadsdelsområdet.
- Verksamheterna arbetar systematiskt med att fasa ut skadliga kemikalier bland förbrukningsprodukter.
- Stadsdelsnämnden har en plan som följs för att bygg- och anläggningsprojekt följer kraven i Byggvarubedömningen.
- Det finns ett systematiskt arbete för att öka andelen inköpta ekologiska livsmedel och animalier som har krav på djurskydd samt restriktiv antibiotikaanvändning ökar inom stadsdelsnämndens alla verksamheter som köper in livsmedel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska genomföra åtgärder för att bibehålla nivå 2 samt arbeta för att uppfylla kraven i nivå 3 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.	2022-01-01	2023-12-31	
Analys			
Vi kontinuerligt följer upp och byter ut gammalt material för att kunna bibehålla nivå 2.			

KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd

— Ingen

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bedriver verksamheterna inom tilldelad ekonomisk ram

— Ingen

Beskrivning

Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget. Styrning och uppföljning ska vara tydlig. En tydlig ekonomistyrning och säkerhet i prognoser är en förutsättning för att skapa och behålla stabilitet i verksamheten. Enheterna följer regelbundet upp ekonomin genom kontakter mellan enhetschef, avdelningschef och controller inför månads- och tertialrapporter.

Nämndens lokalförsörjningsplan tas fram i samband med Underlag för budget 2024-2026. I lokalförsörjningsplanen slås nämndens långsiktiga arbete med lokaler fast, i syfte att tillgodose verksamheternas krav på ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler. Inriktningen framåt är att hyra lokaler av stadens fastighetsägande bolag. Under 2023 kommer nämnden att öppna en ny förskola om sex avdelningar i kvarteret Zachrisberg nära Årstabergets pendeltågsstation.

Förväntat resultat

- Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.
- Stadsdelsnämnden hyr lokaler som är ändamålsenliga och kostnadseffektiva

Enhetsmål: Enheten bedriver verksamheten inom sin ekonomiska ram.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Enheten ska ha en budget i balans

Analys

Enheten har regelbundet följt upp ekonomin genom kontakter mellan avdelningschef, rektor och controller inför månads- och tertialrapporter. Enheten har god och balanserat ekonomi.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Sjukfrånvaro	9,2 %	9 %	9,2 %		9 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2023
  Sjukfrånvaro dag 1-14	4,3 %	3,9 %	4,3 %		3,5 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2023

Nämndmål: Stadsdelsnämnden är en attraktiv arbetsgivare och har en god arbetsmiljö

— Ingen

Beskrivning

Stadsdelsnämnden kommer utifrån arbetsgivarperspektivet att ha fokus inom områdena; anställningar, arbetsmiljö, kompetensförsörjning samt chefsuppdrag och ledarskap.

Goda och trygga anställningsvillkor där medarbetares anställningsform är tillsvidareanställning på heltid är normen vid nyanställningar. Rekryteringsprocessen säkerställer att rekrytering sker kompetensbaserat och i linje med verksamhetens kompetensförsörjningsplan och bemanningsstrategi.

Systematiskt arbete inom arbetsmiljöområdet är ett prioriterat område för att medarbetare och chefer ska ha en god arbetssituation och förutsättningar att nå ett gott arbetsresultat. En god arbetsmiljö och ett närvarande ledarskap ska säkerställas genom balans mellan uppdrag och resurser, samt ett rimligt antal medarbetare per chef. För skyddsombud och chefer hålls gemensam utbildning i grundläggande systematiskt arbetsmiljöarbete regelbundet.

Att arbeta främjande och förebyggande med friskfaktorer för att sänka sjukfrånvaron och skapa en god social och organisatorisk arbetsmiljö är prioriterat. Friskvård är en viktig del inom arbetsmiljöarbetet för att skapa förutsättningar för medarbetare att må bra. Som personalförmån kan medarbetare i stadsdelsnämnden ta ut friskvård på arbetstid när arbetet och verksamheten så tillåter. Förvaltningen arbetar systematiskt med kort- och långtidsfrånvaro enligt den rehabiliteringsprocess som är gemensam för staden.

Under perioden augusti – november utför alla enheter arbetsmiljöronder som även inkluderar ett avsnitt rörande årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Resultatet av den årliga uppföljningen summeras på avdelnings- respektive nämndnivå och följs upp i samverkansgrupper tillika arbetsmiljökommittéer. Resultatet analyseras och eventuella åtgärder som är gemensamma för en stor del av stadsdelsnämnden samordnas.

Ett aktivt strategiskt kompetensförsörjningsarbete utifrån uppdrag och mål är fortsatt

prioriterat för att utveckla, behålla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens. Varje verksamhet planerar kompetensutvecklingsinsatser och för att bibehålla en kontinuitet i verksamheten och stärka försörjningen av chefer och nyckelkompetenser är det även viktigt med en strategisk successionsplanering. Inom äldreomsorgen kommer den genomförda kartläggningen av formell kompetens ligga till grund för vidare utvecklingsinsatser för att säkerställa kompetensbehovet på kort och lång sikt. Vid rekrytering av chefer är det även viktigt att de fem kompetenserna i stadens chefsprofil är vägledande i rekrytering och urval.

Chefsuppdraget kräver ett tydligt och utvecklingsinriktat ledarskap där en helhetssyn kopplat till mål och resultat kan förmedlas till medarbetarna. Ledarskapet ska vara präglad av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod. Chefer ska stöttas och stärkas i detta för att på bästa sätt kunna leda sin verksamhet och i det uppmuntra medarbetare att omsätta idéer och förslag i konkreta verksamhetsförbättringar med stockholmarnas fokus.

Chefer som är nya i sin chefsroll, genomgår chefsintroduktion för att få en god grund till vad som förväntas i uppdraget kopplat till personalansvar och att vara arbetsgivarföreträdare. Utvecklingsinsatser för chefer kan även ske genom stadens chefsutvecklingsprogram och upphandlade insatser.

Förväntat resultat

- För de anställningar som ingås ska normen vara tillsvidareanställning på heltid.
- Stadsdelsnämnden har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet.
- Planering av kompetensförsörjning sker utifrån verksamhetens uppdrag och mål.
- Nya medarbetare och chefer får en god introduktion i uppdraget.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden tillsammans med förskoleenheterna ska fortsätta utveckla arbetet med förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare inom ramen för det ordinarie arbetsmiljöarbetet.	2022-01-01	2023-12-31	
Analys Under våren hade vi genomgång av resultatet av medarbetarenkäten på samtliga förskolor. Utifrån pedagogernas diskussioner valdes utvecklingsområde och handlingsplaner för förbättrad arbetssituation tagits fram. Under hösten följde vi upp åtgärdsplanen och konstaterade att effekten av åtgärderna var kännbara i verksamheten.			

Enhetsmål: Enheten är en god arbetsgivare och har en god arbetsmiljö.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

- Rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet görs kända i organisationen.

Analys

Genom ett tillgängligt och närvarande ledarskap har vi under året säkerställt en god arbetsmiljö. Vi har snabbt tagit tag i och åtgärdat det som eventuellt kunnat orsaka ohälsa i

arbetsmiljön. Vi har varit tydliga med att arbetsmiljön skall vara fri från kränkande särbehandling, trakasserier, sexuella trakasserier, diskriminering mm och under året informerat samtliga medarbetare om rutinerna kring hanteringen av sådana handlingar. Skyddsombuden inom enheten har gått på grundläggande arbetsmiljöutbildning.

Samtliga arbetslag har under våren fått möjlighet att utifrån medarbetarenkätens resultat delta i diskussioner i syftet att förbättra arbetsmiljön och arbetssituationen på förskolorna. Handlingsplaner har tagits fram för samtliga förskolor och följts upp under höstterminen.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden

— Ingen

Nämndmål: Stadsdelsnämnden har en hög beredskap i alla verksamheter

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämnden utför ett genomgripande arbete för att identifiera och analysera viktiga och samhällsviktiga verksamheter och processer. Stadsdelsnämndens kris-, kontinuitets- och beredskapsarbete är samordnat så att de hänger ihop, är effektivt och känt för de som berörs. Kunskapshöjande insatser inom krisberedskap och civilt försvar genomförs i stadsdelsnämndens verksamheter. Arbetet med krisstödsorganisation fortsätter, i syfte att ge stadsdelsområdets invånare stöd vid kriser. Stadsdelsnämnden avsätter resurser för att implementera de lokala tillämpningsanvisningarna för informationssäkerhet. Stadsdelsnämndens beredskap att hantera kriser och samhällsstörningar stärks genom ett systematiskt planeringsarbete samt övning.

De lokala anvisningarna för informationssäkerhet ska implementeras och alla medarbetare ska känna till hur nämnden arbetar med informationssäkerhet och dataskydd. Detta sker bland annat genom att de obligatoriska utbildningarna genomförs för samtliga medarbetare och genom det nätverk av informationssäkerhets- och dataskyddsambassadörer som finns på förvaltningen.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämndens verksamheter har en hög beredskap inför kommande kriser.
- Risk- och sårbarhetsanalysen är genomarbetad, dynamisk och välkänd för relevanta funktioner.
- Samhällsviktiga verksamheter och de verksamheter som är av vikt för dessa har en kontinuitetsplan som är övad.
- Stadsdelsnämnden har tre permanenta trygghetspunkter.
- Nödvändig information om dataskydd och informationssäkerhet har nått och är begriplig för samtliga medarbetare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla medarbetare ska genomgå de obligatoriska utbildningarna om dataskydd och informationssäkerhet	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Samtliga pedagoger informerades om detta. Utbildningen genomfördes av samtliga pedagoger under hösten.			
✓ Samtliga chefer ska genomgå utbildningen i informationssäkerhet och dataskydd som är framtagen för målgruppen	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Utbildningen genomfördes under hösten.			
✓ Samtliga verksamheter ska ta fram en beredskapspärm där rutiner för krishantering ska finnas	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Planen är framtagen och samtligamedarbetare har kännedom om det.			
✓ Stadsdelsnämndens verksamheter som bedöms vara samhällsviktiga eller är av vikt för dessa ska ha en uppdaterad kontinuitetsplan som är övad	2023-01-01	2023-12-31	
Analys Planen är framtagen och uppdaterad under hösten.			

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Enheten har en budget i balans. Vi har kontinuerligt uppföljning samt ett analyserande tänk kring trender i samhället. Detta gör att vi balanserar intäkter och kostnaderna för verksamheten på ett bra sätt.

Investeringar

Medel för lokaländamål

Övrigt

Systematiskt kvalitetsarbete

Redovisning av synpunkter och klagomål

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder
Beröm	Antal beröm	8	2	5	15 st	

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder
Från vem har klagomål, synpunkt eller avvikelser inkommit?	Annan (t.ex. okänd)					
	Medarbetare/verksamhet inom förvaltningen					
	Närstående (anhörig, god man, etc.)					
	Samverkanspart (ex annan förvaltning, Region Stockholm, Polis)					
	Skolinspektionen		1		1 st	
	Vårdnadshavare	3	1	5	9 st	
Vad gällde klagomålet, synpunkten eller avvikelserna?	Annat (ange vad i rapporteringsvyn)					
	Bemanning (Kontinuitet, vikarieanskaffning)					
	Bemötande					
	Beslut (missnöje, avsaknad av beslut, ej kommunicerat etc.)	2			2 st	
	Brister i information (utebliven info, obegriplig info, etc.)		1		1 st	
	Brister i rutiner/utförande av insats eller verksamhet		1		1 st	
	Fråga/idé					
	Fysisk inne- eller utemiljö (ej städad, avsaknad av material etc.)					
	Hantering av personuppgifter					
	Kompetens					
	Kränkande behandling					
	Mat och måltider	1			1 st	
	Teknik, verksamhetssystem och IT-relaterade frågor					
	Tillgänglighet (öppetider, telefontider, fysisk miljö)					
Utebliven/försenad insats eller aktivitet						
Återkoppling	Antal klagomål där återkoppling har lämnats		5		5 st	
Åtgärder	Antal klagomål där åtgärder vidtagits	3	2		5 st	

Övrigt